

NIET-SCHEURKALENDER

VOOR KINDEREN EN ANDERE
VOLWASSENEN

APRIL 2024

ELKE DAG VAN
DE MAAND VAN
DE FILOSOFIE
EEN VRAAG !

CENTRUM
KINDERFILOSOFIE

1
april

Hebben alle vragen een antwoord?

Ben jij iemand die veel vragen stelt? En krijg je altijd antwoord?
Let vandaag maar eens op wat je als antwoord krijgt wanneer je iemand iets vraagt.

Hoe vaak antwoorden mensen met "daarom" of "omdat ik het zeg" of "Ik ben even bezig!" of iets wat daar op lijkt. Is dat dan een antwoord?

Wat is eigenlijk belangrijker: de vraag of het antwoord?
Als je een experiment wilt doen, kan je iemand een vraag stellen en na het antwoord vragen "waarom?" en na het volgende antwoord weer "waarom?"
Wat gebeurt er als je iemand vijf keer "waarom" vraagt?

Waarom is dat denk je?

[Laura]

2
april

Kan je tegen je denken praten?

Het overkomt iedereen wel eens. De besten eerst ☺
Iemand maakt je woest. Je voelt jezelf bijna ontploffen.
Je hebt veel zin om die ander in mekaar te slaan.
En dan zegt er een stemmetje in je hoofd: 'Nee. Niet doen. Rustig blijven'.
Of: je wéét dat er geen monsters onder het bed zitten.
Maar dan klinkt dat griezelig geluidje opeens en is er plots toch die klauw rond je maag.
Tot de stem je hoofd zegt: 'Niet bang zijn. Monsters bestaan niet'.
Als er iets gebeurt, praat je tegen je eigen denken.

Die stem in je hoofd noemen de mensen die daar boeken over schrijven soms je 'alter ego'. Dat is Latijn.
In het Nederlands vertaald betekent dat gewoon je 'andere ik'.
Maar je zou dat andere ik ook anders kunnen noemen.
Je 'eigen ander' bijvoorbeeld.
Wat vind jij het meest vertrouwd klinken: 'ander ik' of 'eigen ander?'

Heb jij ook twee ikken?
Kijk jij wel eens in de spiegel naar de ander die je zelf bent?
Als je tegen jezelf praat, gebeurt het dan soms dat jullie allebei moeten lachen?
En kan je je met twee ikken toch alleen voelen?

[Ilse]

3
april

Stelling: mensen zijn zombies.
Waar of onwaar?

Sommige dieren raken hun 'eigen wil' kwijt, onder invloed van een parasiet (een organisme dat voordeel heeft bij samenleven met een ander organisme, maar dat voordeel is niet wederzijds).

Zo is er de mier wiens brein wordt overgenomen door minuscule platwormen. Hierdoor vertoont die 'zombiegedrag': de mier gaat, geheel tegen zijn mierennatuur in, boven in een grasspriet zitten wachten totdat een grazend dier hem opeet. Een gezonde mier zou zo iets niet in zijn kleine hoofdje halen! Maar de parasiet kan zich zo verspreiden: via hertenpoep en slakkenslijm komt er een eitje in de volgende mier terecht, en voilà, de cirkel is rond!

En wij mensen? Wat als wij online iets interessants opzoeken over zombiegedrag bij dieren, maar 10 minuten later een gebloemde muts hebben gekocht die we niet nodig hebben? Of wanneer jij een tekening van een griffioen op een kasteel maakt, maar afgeleid door een bliepje plots een uur whatsapppt? (arme griffioen, uitgeput, kan niet op het kasteel landen omdat hij nog geen poten heeft)

Is dat ook zombiegedrag? Wij sturen ons brein niet meer, iets anders lijkt dat te doen. Of is dat geen goede vergelijking en gebeurt er iets anders dan bij de mieren?

[Doenja]

4
april

Wat is het gat in je sok?

Ai! Een gat in je sok.
Twee voeten in je schoenen die nu verschillend aanvoelen.

Wijs het gat eens aan.
Nee, Niet de lucht of het stukje voet dat je nu ziet zitten.
Nee, niet het randje van de sok.
Het **gat**.

Een gat is iets en tegelijkertijd niets.

Soms heeft een gat een doel. Een kijkgat in je hut is superhandig om te zien of de vijand eraan komt. Maar een gat in je voetbal is niet de bedoeling.

Het gat in je sok kun je 'stoppen': met naald en draad maak je het dicht. Maar je kunt het gat ook groter maken. Hoe groot kun je het maken?
Tot wanneer is het nog een gat?

Het randje rondom het gat heeft een belangrijke taak: het moet de opening openhouden. Totdat je hut omwaait, de bal is geplakt of je sok gestopt.

Dan blijft er niets meer over van dat stukje niets!

[Paulien]

5
april

Is een boterham een onverteerde stront?

Als je een boterham opeet, wordt hij vroeg of laat stront. Dat staat vast.
Dat soort dingen wordt in ons spijsverteringssysteem nu eenmaal op die manier geregeld.

Maar is een boterham al stront terwijl hij nog boterham is?
En is die stront later nog steeds een boterham?

Is een dikkop al een kikker terwijl hij nog kikkervisje is?
Een vlinder al een vliegding terwijl hij nog voortkruipt als rups?
Ben jij nu al de mens die je later gaat worden?
En zit er in die mens later nog iets van jou nu?

Dat zijn interessante overwegingen. Ze openen bovendien perspectieven.
Want als jij van oordeel bent dat je nu al bent wie je later wordt, kan je tegen je ouders zeggen: 'Kinderen bestaan niet.'
Dat kan bijzonder handig zijn als zij nog eens afkomen met de dooddoener: 'Kinderen moeten zwijgen als grote mensen spreken.' Of 'Kinderen moeten op tijd gaan slapen want ...'
Zeg dan ijskoud: Kinderen bestaan niet. En leg uit waarom.
Daar hebben ze gegarandeerd niet van terug.

Vraag of zoek een foto van toen jij nog een baby was.
Bekijk die goed.
Ben jij nu nog diezelfde mens als toen?
Zijn er dingen hetzelfde gebleven?
Zijn er dingen anders?
Wat?

[Ilse]

6
april

Moeten kinderen op school leren ontspannen?

In de krant en op televisie zeggen ze vaak dat kinderen zoveel moeten dat het stress veroorzaakt. Heb jij wel eens stress van alles wat je moet doen?

Naar school, goede cijfers halen, sporten, een instrument bespelen, tiktok, snapchat, op bezoek bij opa en oma, buitenspelen en bijvoorbeeld naar de orthodontist voor je beugel. Het is belangrijk om af en toe te ontspannen, om te chillen, uit te rusten en nieuwe energie te verzamelen, maar kan je dat leren? Als je **moet** ontspannen moet je alleen maar nog meer...

Hoe zou het lokaal voor een chil-les er moeten uitzien? Kan een leraar je dwingen om te ontspannen? Is op je telefoon kijken ontspannend? Wat is belangrijker rekenen of ontspannen? Waarom?

[Laura]

7
april

Mag je zonder jas naar buiten als het regent?

"Je moet een jas aan, want het regent!", roept de moeder van Sep.

Sep: "Waarom moet het? Mogen mensen ook zonder jas naar buiten?"

Moeder: "Jawel, maar jij niet. Anders word je ziek."

Sep: "Maar jij zegt dat ik een jas aan moet doen omdat het regent."

Moeder: "Je moet een jas aan, omdat je niet ziek mag worden."

Sep: "Zeg dat dan meteen!"

...

Sep: "Waarom mag ik niet ziek worden? Ben ik dan stout?"

Moeder: "Je **mag** wel ziek worden, maar dat **wil** je toch niet?"

Sep: "Kun je dan willen dat je ziek wordt?"

Moeder: "Oewww! Stel toch niet altijd zulke vragen! Je wilde toch lekker buiten spelen? Ga dan!"

Sep: "Moet ik een jas aan?"

Moeder denkt even na en zegt dan: "Kijk maar naar buiten en beslis zelf."

Sep: "Tuurlijk doe ik een jas aan! Het regent!"

[Paulien]

8
april

Kun je een brug slaan door de tijd?

Toen ik 7 jaar was, op oudejaarsavond nét na middernacht, stond ik bij het raam. Ik keek naar vuurwerk, en bedacht me dat er 23 jaar later een millenniumwisseling zou plaatsvinden: het jaar 2000, onvoorstelbaar! Ik vond het betoverend klinken. Eng ook wel. Ik zou dan 30 zijn, wat een idiote gedachte. Mijn moeder kreeg mij toen ze 30 was. Ik had ineens een ingeving: ik prentte mij nu, dit moment, heel stevig in. En dan zou ik, als het jaar 2000 net begonnen was, proberen hieraan terug te denken!

En dat lukte. Iets na middernacht in een gloednieuw millennium, stond ik met vrienden naar vuurwerk te kijken. En ik dacht aan kleine Doenja. Ik wist nog hoe ik mij toen voelde, hoe ik was. In gedachten strekte ik mijn hand uit, dwars door de tijd, en schudde mijn eigen, veel kleinere hand. Ik was diep ontroerd. Het was een magische ervaring.

Wat gebeurde er? Had ik een brug door de tijd geslagen? Zo voelde het wel. Ik wist dat kleine Doenja, op precies dát moment waarnaar ik in mijn herinnering terugging, dacht aan grote Doenja. En vice versa.

Kun je spelen met de tijd? Was ik zelf, door mijn experiment uit te voeren, een soort tijdcapsule geworden? Heb ik, toen ik 7 jaar was, in de toekomst gekeken? Kan een mens een gat in de tijd dichten?

[Doenja]

9
april

Is het zielig voor spruitjes om ze op te eten?

Best veel mensen zijn vegetariër, zij eten geen vlees. Daar hebben ze verschillende redenen voor. Meestal omdat het zielig is voor dieren of omdat het beter is voor het milieu. Denk jij wel eens na over wat je eet en waarom?

Iedereen moet eten, anders ga je dood. Maar dropjes en friet eten we vooral omdat ze lekker zijn en spruitjes moeten we eten omdat ze gezond zijn. Beslis jij zelf wat je wel en niet eet? Waarom moeten we vieze dingen eten? Wat zou je eten als je mocht kiezen? Maak je het dan ook zelf?

Maak een menukaart met wat jij wil eten, zoek op hoe je het maakt en vertel thuis dat jij voor het eten zorgt vandaag.

[Laura]

10
april

Is wat zich in je hoofd afspeelt echt?

De Harry Potter boeken (J.K. Rowling) zitten vol met filosofische kwesties: klassieke vraagstukken over de aard van goed en kwaad, rechtvaardigheid, vriendschap, et cetera. Vlak voor het einde van De Relieken van de Dood is Harry op een heel onwerkelijke plek beland:

“Is dit echt? Of speelt het zich alleen maar in mijn hoofd af?” vraagt Harry ten slotte, en [...] Perkamentus antwoordt: “Natuurlijk speelt het zich in je hoofd af, Harry, maar waarom zou dat in 's hemelsnaam moeten betekenen dat het niet echt is?”

Staat 'dat wat zich in je hoofd afspeelt' gelijk aan het hebben van gedachten? Zijn gedachten echt? Ze komen en verdwijnen...sommige gedachten onthoud je, maar de meeste niet. Waaruit bestaan gedachten?

Ik kan proberen een gedachte met je te delen door deze aan je te vertellen, op te schrijven of te tekenen. Maar zelfs als jij mij dan begrijpt, roept dit bij jou waarschijnlijk een ander beeld op dan bij mij. Of krijg je van mijn gedachte een ander gevoel dan ikzelf. Kortom, in jouw hoofd gaat de betekenis ervan een beetje veranderen. Is het dan jouw gedachte geworden?

En waar is de mijne dan?

Is een gedachte iets vluchtigs en ongrijpbaars? Of een rotsvaste zekerheid?

[Doenja]

11
april

Is een boterham met één hagelkorreltje
een boterham met hagelslag?

Moeder vraagt Tom om een boterham met hagelslag.

Ze kijkt verbaasd: er zit maar één hageltje op!

Tom zegt: "Er zit toch hagelslag op?"

Moeder: "Nee, Tom, één hagelkorrel maakt toch nog geen hagelslag?!"

Tom: "Is die ene korrel geen hagelslag? Oké."

Hij haalt de korrel van de boterham en stopt hem in z'n mond.

"Maar hoe moet ik er dan wél hagelslag op doen?"

Moeder: "Doe niet zo gek, gewoon strooien!"

Tom strooit één korreltje en zegt: "O nee, opnieuw maar één korrel!

Dat is geen hagelslag."

Hij neemt de korrel tussen z'n vingers en stopt hem in z'n mond.

"We proberen het nog een keer." Hij strooit weer precies één korreltje.

"Ach hè, dat is ook geen hagelslag." Hij eet het korreltje op. "Nog eens proberen, mam?"

Hoe komt de moeder van Tom nou aan een volle boterham met hagelslag?

Als één hagelkorrel geen hagelslag is, hoeveel hagelkorrels zijn dan wel hagelslag?

In het boek 'Het wiskundehondje' van Margriet van der Heijden staat dat de Nederlandse Minister van Onderwijs, Robbert Dijkgraaf, berekende dat in één pak 10.000 hagelkorrels zitten. En Ilse weet dat er in 1 kilo rijst zo'n 40.000 korrels zijn.

Zouden zij ze één voor één hebben geteld?

[Paulien]

12
april

Wat als dieren zouden zijn zoals mensen?

Als mensen zoals dieren waren, dan zou jij misschien maar één keer om de achttien jaar moeten eten. Zoals de spinachtige teek dat kan. Dan zou je zoals een eekhoorn bergen nootjes kunnen verstoppert op wel honderd verschillende plaatsen en die achteraf allemaal feilloos weten zijn. Terwijl je nu dikwijls met moeite je eigen fiets terugvindt in de fietsenstalling!

Misschien zou je – als je je vriendje uitnodigt om een spelletje te doen- eerst diep voor hem buigen. Zoals honden. Of zou je moeder overgeven in je mond. Zoals veel vogelsoorten doen. Misschien zou je eeuwig jong blijven. Dat overkomt de stormvogel. Die ziet er na vijftig jaar nog altijd exact hetzelfde uit als op de dag van zijn geboorte.

Als mensen zoals dieren waren, dan zou je misschien verliefd worden op scheten. Zoals dat met pijnboomkevers gebeurt. Of de plas drinken van je vriendin. Zoals een giraffenman doet als hij wil weten of een vrouwtje hem ziet zitten. Misschien zou je een steentje gebruiken als verlovingsring. Zoals Adéliepinguïns hun partner een keitje geven voor het nest. Misschien zouden mannen ook borsten krijgen. Zoals bij sommige soorten vleerhonden. Misschien zou je neuken met je derde arm rechts. Zoals octopussen het doen. Of zoals een garnaal non-stop aan de liefde denken. Omdat die zijn hart heeft op de plaats waar zijn hersens horen te zitten ...

Maar wat als dieren zoals mensen zouden zijn?
Zouden goudvissen dan ook een badkamer willen?

[Ilse]

13
april

Is het goed om te protesteren?

Grote kans dat je wel eens te horen hebt gekregen dat je moet stoppen met protesteren. Bijvoorbeeld als je niet mee wil naar een saaie verjaardag of als je zegt dat je nog niet naar bed wil.

Maar misschien heb je wel eens gehoord van Greta Thunberg. Toen ze 15 jaar was besloot ze met een protestbord tegen klimaatverandering bij het gebouw van de regering te gaan zitten in plaats van naar school te gaan. Ze kreeg daar veel aandacht mee. Veel mensen begrepen door haar protest dat ook kinderen zich zorgen maken over de opwarming van de aarde.

Heb jij wel eens geprotesteerd? Was dat een goed protest?

Wat is belangrijker: naar school gaan of de aarde redden?

Mag je protesteren als je iets niet wil?

Protesteren dieren ook wel eens?

Waar wil jij tegen protesteren? Schrijf het op een stuk karton en maak zo je eigen protestbord.

[Laura]

14
april

Kun je stilte kennen?

Onlangs was ik in het Groote Museum in Amsterdam waar ik leerde dat je geluid kunt indelen naar de herkomst ervan. Daarbij had ik nooit eerder stilgestaan! Het sprak tot mijn verbeelding:

- Geofonie: geluid veroorzaakt door de planeet zelf, zoals brekende golven, donder, vulkaanuitbarsting
- Biofonie: geluid van levende wezens, zowel door henzelf voortgebracht (brullen), als door interactie met de omgeving (ritselen)
- Antropofonie: geluid voortkomend uit menselijk handelen, zoals het doortrekken van een w.c. of het zoeven van de wieken van een helikopter

Toen sloeg mijn hoofd op hol...van de gedachte aan de wereld zelf als geluidsbron. Ik vroeg me af of we eigenlijk wel echte stilte kennen? Is het ooit ergens 100% stil? Is er niet stiekem altijd ergens een ondergronds gebulder van kolkende magma (dat ik met mijn miserabele mensenoren misschien niet hoor, maar de hond van de buurman vast wel)? Of een mini zucht van het subtielste windvlaagje? Bestaat echte stilte slechts in onze dromen? Moet je stilte horen of ervaren?

En als je praat, is dat dan biofonie of antropofonie?

[Doenja]

15
april

Weten aliens wat mensen zijn?

Op de maan is het grijs van 't stof. Er zijn diepe kraters die je vanaf de aarde kunt zien. Wie goed zoekt, vindt er misschien zelfs nog menselijke voetafdrukken. Sinds 23 februari 2024 is er ook kunst op de maan! Ruimtebedrijf Space-Ex heeft het gebracht. Het is een soort museum met kunst voor aliens. Die kunst staat op een computerchip.

Stel, op een dag landen er Bobba-aliens op de maan. Bobbajobba-X9 vindt de chip. Hij plukt hem in en bewondert de mooi gekleurde rechthoeken en vierkanten van Picasso en Beyoncé. Dit is vast iemand verloren, denkt hij. Laten we het terugbrengen! Een miljardste van een seconde later landt zijn ruimteschip op onze aardbol. Bobbajobba-X9 gaat op zoek naar wie de chip verloren heeft.

Hoe kan hij dat te weten komen? Is de chip van de hoogste grijze bergen? Van de diepste blauwe zeeën? Of misschien van de wind? Is de chip misschien van die wezens op vier poten met twee bulten hun rug? Of is hij van die met wit en zwarte vlekken? Is de chip van wezens die zwemmen of van de wezens die vliegen?

Of is de chip misschien van de wezens op twee poten die alleen maar met open mond en grote ogen zijn ruimteschip staan te kijken? Sommige slaken een gilletje en roepen "Mama!!!"
Kan Bobbajobba-X9 weten wat een mens is?

En wat als Bobbajobba-X9999 later de chip zal vinden in een tijd dat de mensen er al lang niet meer zijn?
Zal hij dan ooit kunnen achterhalen wie Picasso en Beyoncé waren?

[Paulien]

16
april

Hoeveel bomen zijn er nodig om ze 'bos' te noemen?

Ga naar je juf of meester. Stel hem of haar die vraag.
Als hij/zij aarzelend antwoordt met 'veel', frons dan je wenkbrauwen.
Kijk je leerkracht bedenkelijk en lichtjes vernietigend aan en zeg streng:
"‘Veel’ is vaag taalgebruik. Daar doen we niet aan mee.
Want hoeveel is veel?"

Dat 'veel' weinig of niks zegt, weet Paulien ook al. Zij is vijf. Haar vader, Jos, is een van mijn vrienden. We zitten samen in zijn auto. Paulien heeft net filosoferen gehad op school. Ze vraagt aan Jos: 'Papa, is één boom veel?' 'Nee' zegt Jos 'Eén boom is helemaal niet veel.' Paulien vraagt het voor twee bomen. Daarna voor drie. En voor vier. Met het onvermoeibaar gevoel voor herhaling dat jonge kinderen eigen is, doet ze verder tot tien. Maar ook tien bomen vindt Jos nog steeds niet veel. Waarop Paulien: 'Papa, als tien bomen niet veel zijn, waarom krijg ik dan maar 1 koekje?'

Soms is tien veel. Een 10 op je rapport bijvoorbeeld. Dat is dan zelfs het meeste dat er is.
Soms is 10 drie keer niks: de bacteriën in je dikke darm bijvoorbeeld.
Of de zandkorrels op een strand.

Kan jij nog andere voorbeelden vinden?

[Ilse]

17
april

Moet je nu al weten wat je later wil worden?

"Wat wil jij later worden, als je groot bent?" vond ik als kind een stomme vraag, want:

Was ik alleen van belang als ik groot was en een beroep zou uitoefenen?

Andere kinderen leken het wel te weten, zeiden dierenarts of piloot. Ik had geen flauw idee, prevelde dan maar "clown" (terwijl ik clowns best griezelig vond), denkende: "Wat is er mis met mij dat ik het nog niet weet?"

Ik had het gevoel dat mijn antwoord op de vraag mij vastlegde, ketende.

Volwassenen waren waarschijnlijk de leuke dingen die je een kind kunt vragen vergeten. Te groot geworden. En de meeste kinderen zeiden vermoedelijk ook maar wat, wisten het net zomin als ik.

Maar Doenja, da's niet erg filosofisch hè? Zo je mening geven en geen vragen stellen! Oeps, nee, klopt.

Want wat als het eigenlijk een prima vraag is? Lekker mijmeren over wat je allemaal zou kunnen gaan doen in je leven? Eindeloos veel mogelijkheden! Dat je nu zegt "Piloot!", omdat je een boek gelezen hebt over iemand die de wereld is rondgevlogen...en morgen "Patissier!", omdat je bij je oom het lekkerste taartje ooit gegeten hebt?

Leuke vraag of niet? Nuttig of onzinnig? Tot de verbeelding sprekend of beperkend? Wat doet een vraag over de toekomst met die toekomst?

[Doenja]

18
april

Is een stukje glas een vaas?

Opa en Youssef lopen op straat. Youssef pakt een stukje glas op. Er zit een olieachtige groene glans op de scherf en er zitten luchtbelletjes in. Aan het randje loopt het rond af.

Opa: "Kijk, dat is nog eens een mooie vaas!"

Youssef kijkt met pretogen naar zijn opa.

Opa: "Het is toch duidelijk een vaas?"

Youssef: "Ik denk eerder een sjiek glas om uit te drinken.

Opa: "Of het is een vaas, gemaakt van een oud sjiek glas om uit te drinken.

Youssef: "Of een mooie ruit van een deur, gemaakt van een oude vaas, die gemaakt is van een sjiek glas om uit te drinken."

Ze lachen.

Youssef: "Een glasscherf kan niet zomaar een stukje glas zijn, het moet eerst iets anders zijn geweest. Maar hoe kun je dat weten?"

Opa: "Laat nog eens zien?"

Youssef legt het stukje olieachtig groen glas in opa's handpalm. Samen bestuderen ze het van alle kanten. Wat zou het zijn? Is dit stukje glas [nog steeds] een vaas?

[Paulien]

19
april

Als je een woord uit je mond zou kunnen nemen,
hoe zou dat er dan uitzien?

Test het en probeer het uit.

Voor dit experiment heb je nodig: 3 kopjes bloem | 1 kopje zout | 1 kopje water | een grote kom | een oven | pen en papier |

Bedenk een paar dingen waar je bang voor bent. Schrijf ze op.

Kneed de bloem, het water en het zout tot balletjes die ongeveer zo groot zijn als een pruim. Te plakkerig? Dan heb je meer bloem nodig. Te droog?

Giet er wat water bij. Stop een deegbal in je mond. Niet schrikken: het smaakt heel zout.

Spreek met volle mond je woord uit. Nu heb je net een woordvorm gemaakt.

Haal de deegbal voorzichtig uit je mond. Leg hem op bakpapier in de oven en bak 'm 20 minuten op 170 graden. Haal je woordvorm uit de oven, laat afkoelen en leg 'm samen met het opgeschreven woord op een goeie plek.

Als je een verzameling woordvormen hebt waar jij bang voor bent, bedenk dan een goeie manier om ze te vernietigen. Die van mij liggen klaar om in de Ojos del Salado te gooien. Dat is de hoogste vulkaan ter wereld.

Je kan natuurlijk ook andere woordvormen maken. Bijvoorbeeld een troetelnaam bedenken voor iemand die je graag ziet. Bak 'm en geef 'm cadeau op Valentijn. Eens iets anders dan afgezaagde rozen, vieze drankpralines of voze hartjes!

[lIse]

20
april

Wat als jouw leven eigenlijk een film is?

The Truman show (1998) is een film over iemand die zonder dat hij het weet in een televisieserie leeft. Alles om hem heen is decor en alle mensen, zelfs zijn familie en vrienden, zijn acteurs die een rol spelen. Maar in het echt spelen mensen misschien ook wel eens een rol. Een politieagent is thuis misschien moeder of het baasje van een hond. De koning is soms gewoon iemand die naar de wc moet. Welke rollen speel jij in je leven?

Beleef een half uur alles alsof het een film is. Bekijk gewone dingen alsof ze een raadsel zijn dat jij moet oplossen. Gebruik je fantasie en verzin een verhaal over wat je ziet. Doe je oortjes in en zet muziek aan die past bij de film die je met je ogen maakt. Niemand weet dat ze in jouw film figureren.

[Laura]

21
april

Kun je luisteren zonder te horen?

In het boek "Momo en de tijdspaarders" van Michael Ende staat het volgende:

"Wat de kleine Momo beter kon dan wie ook, dat was: luisteren. Dat is toch niets bijzonders, zul je nu misschien zeggen, luisteren kan toch iedereen. Maar dat is heus een vergissing. Echt luisteren kunnen maar heel weinig mensen. En zoals Momo kon luisteren, was volkomen uniek. Momo kon zó luisteren, dat [...] wanhopige en besluiteloze mensen opeens precies wisten wat ze wilden. Of dat verlegen mensen plotseling vrijuit durfden te praten. Of dat ongelukkige en bedroefde mensen vertrouwen kregen en blij werden. En wanneer iemand het gevoel had dat zijn leven volkomen mislukt en zinloos was [...] dan werd hem, terwijl hij nog sprak, op geheimzinnige manier duidelijk dat hij het helemaal mis had; dat men hem precies zoals hij was onder alle mensen maar één enkele keer tegenkwam en dat hij daarom op zijn bijzondere manier belangrijk was voor de wereld. Zo kon Momo luisteren."

Wat doet Momo? Kun jij dit ook? Ben jij wel eens zo 'beluisterd'? Kan een doof iemand zo luisteren? Of een dier? Hoe zou de wereld eruitzien als iedereen zo kon luisteren? Of niemand?

[Doenja]

22
april

Kan je een foto maken van iemand die er niet is?

Doe het gewoon.

Neem je slimme telefoon en maak een foto van iemand die hier niet is.

Van iemand die hier niet meer is. Of die hier nooit geweest is.

Van iemand die is weggegaan. Of die niet kan komen.

Misschien iemand van dichtbij die nu heel veraf is.

Iemand van een totaal ander continent.

Iemand aan de andere kant van een oceaan, rivier of muur.

Misschien iemand die al dood is.

Probeer de persoon die je kiest, weer te geven in de foto die je maakt.

Neem iets dat je aan hem of haar doet denken en maak daar een foto van.

Print de foto.

Schrijf onder de foto zijn of haar naam.

[l]se]

23
april

Is een helemaal wit schilderij kunst?

Tijl Uilenspiegel was een bijzonder mens. Als je op straat een praatje met hem maakte, liep je daarna helemaal in de war weer verder. Tijl had namelijk veel mensenkennis én hij kende zichzelf. Hij wist dat hij anderen supergoed voor de gek kon houden. De meeste mensen liepen daarom met een boog om hem heen.

Toch was deze Tijl de enige die de machtige Koning mocht tegenspreken. Dat had de Koning besloten. Daar kon dus niemand iets tegenin brengen. De Koning vond het maar saai dat iedereen altijd braaf deed wat hij vroeg. Nooit hoorde hij "Nee!" of "Ja, maar..." Daarom mocht Tijl hem in de war komen brengen. Dat was niet altijd leuk, maar tenminste ook niet vervelend saai!

Op een ochtend, na de koffie, bracht Tijl een geheimzinnig pakketje mee. Er hoorde een boodschap bij: "Alleen als je echt verstand hebt van kunst, zie je wat erop staat." De Koning had nooit eerder te horen gekregen dat hij ergens geen verstand van had. Dus pakte hij het vol vertrouwen uit. Het was een helemaal wit schilderij.

"Oh! Mooi! Echt kunst!" stamelde de Koning. Hij liet het aan zijn bedienden zien. Zij vonden het ook heel erg mooi. En Tijl keek toe hoe de gasten van de Koning, van minister tot generaal het witte schilderij bewonderden. Hij had een grote glimlach op zijn gezicht.

Wanneer zeggen we dat iets mooi is? Wanneer is iets kunst?
Is kunst altijd mooi? Is een helemaal wit schilderij kunst?

[Paulien]

24
april

Als het onmogelijk was om te liegen, zou je dan kunnen
fantaseren?

In de boeken over Eragon en Saphira de draak ("Het Erfgoed", Christopher Paolini) bestaat een heel oude taal. Als mensen, elfen of andere wezens magie willen gebruiken, dan moeten ze dit doen in die taal, anders werkt het niet. Er is nog iets mee aan de hand: je kunt er onmogelijk in liegen. Je kunt er zelfs geen onwaarheden in denken.

Een definitie (omschrijving) van liegen is *met opzet een onwaarheid vertellen*. Dus als je de waarheid wél kent, maar er opzettelijk een andere weergave van geeft, is dat liegen. Ook als je iets niet weet, maar doet alsof dit wel zo is, is het een leugen. Je weet immers de waarheid, namelijk dat je het eigenlijk niet weet.

Maar hoe zit dat met fantaseren? Je bent je er vermoedelijk bewust van dat draken (waarschijnlijk) niet bestaan maar je kunt een geweldig verhaal over hen vertellen. Dan is dat wat je vertelt niet waar, daarvan ben je op de hoogte en je doet het opzettelijk.

Is fantaseren dan soms een vorm van liegen? Is liegen een vorm van fantaseren? En over die oude taal: als iedereen die zou spreken, en niemand kon nog liegen, zou er dan meer of minder ruzie zijn? Zou je in die taal kunnen proberen de toekomst te voorspellen? Kun je erin dromen?

[Doenja]

25
april

Als je een trui krijgt die eerst van iemand anders was,
is dat dan een nieuwe trui?

In Nederland is het vaak te koud om in je blootje te lopen. Iedereen heeft kleren nodig. Maar *hoeveel* kleren heb je nodig?

Er wordt heel veel kleding gemaakt in de wereld. Die kledingindustrie is niet goed voor het milieu. Voor het maken van een spijkerbroek is bijvoorbeeld wel 8000 liter water nodig. In de winkels liggen zoveel kleren dat ze niet allemaal verkocht kunnen worden. Een grote berg nieuwe kleren wordt weggegooid of verbrand.

Dan zijn nieuwe kleren opeens oude kleren.

Bijna iedereen krijgt wel eens kleren die iemand anders te klein zijn geworden. Wanneer ben je daar blij mee en wanneer niet?

Vind jij het belangrijk wat je aanhebt of maakt het je niet uit?

Moeten jouw kleren vooral lekker zitten of mooi zijn?

Heb je een eigen stijl?

Kijk maar eens in je kast of er kleren hangen die jij nooit aandoet maar die iemand anders blij kunnen maken. Denk goed na waarom een kledingstuk bij iemand kan passen. Sommige mensen houden van bepaalde kleuren. Van jurken of juist van broeken. Sommige mensen willen nette kleren en anderen juist broeken met gaten. Wat past bij wie?

[Laura]

26
april

Kan je een banaan uitkleden?

Anderhalve kilo roze-grijze drilpudding. Zo zien je hersenen er min of meer uit. Maar je brein is meer dan dat alleen. Je hersenen zijn een soort toolkit waar denkgereedschap inzit.

Eén van die denkgereedschappen is de 'analogie'. Dat is een moeilijk woord voor een gemakkelijk ding. Als wij mensen iets ingewikkeld vinden, maken we het eenvoudiger. En als we iets onbekends tegenkomen, zoeken we 'n overeenkomst met wat we al kennen. Zo'n overeenkomst of gelijkenis is een analogie.

Een kleuter heeft bijvoorbeeld zin in een banaan. Maar hij kent het woord 'schil' nog niet en zijn handjes zijn te klein om de banaan al te kunnen pellen. Dus gaat hij naar zijn grote broer of zus en vraagt: 'Wil jij de banaan **uitkleden?**'.

Dat komt zo:

Als kleine broer zijn kleren uitdoet, weet hij dat dit 'uitkleden' heet. De schil van een banaan is voor hem vergelijkbaar met kleren. En een banaan pellen lijkt op kleren uitdoen. Want pas daarna heb je een blote banaan om in te bijten. Door een overeenkomst te zoeken, door 'analogie' met iets dat hij wel al kent [zijn eigen kleren en eigen lijf] noemt kleine broer dit een banaan 'uitkleden'. Slim hé van dat mannetje!

Maar de schoonste analogie vind ik die van Dante. Hij was misselijk maar kende de woorden 'overgeven, kotsen, braken' nog niet. Hij keek me groen en ontsteld aan en zei: 'Ilse, ik moet **uitslikken!**'

Kan jij in de tekst hierboven vinden welke analogieën er staan voor 'hersenen'?

[Ilse]

27
april

Is nul het tegenovergestelde van één?

Stel: je hebt helemaal in het begin van de match een doelpunt gemaakt.
Dan is het vanaf dat moment 1-0.
Of je hebt geen doelpunt gemaakt. Dan blijft het voorlopig 0-0.
Je kunt zeggen dat het 1 tegenovergestelde is van 0.
Eén is het tegenovergestelde van geen.

één | geen
iets | niets
ergens | nergens
ooit | nooit

Zijn deze woorden elkaars tegengestelde?

Terug naar het scorebord. De 1 betekent dat je een punt hebt gemaakt.
Door een bal in het doel. De 0 betekent dat je de bal niet in het doel hebt
geschopt. "Maar da's logisch", zoals Johan Crujff het zeggen zou.

Maar als je kijkt naar temperatuur, dan heb je een andere manier van meten.
Dan heb je ineens de mogelijkheid om te zeggen: het is 1 graad, het is 0
graden of het is -1 graad. Is 0 nu nog steeds het tegenovergestelde van 1?
Of is -1 het tegenovergestelde van 1?

Op een scorebord betekent 0 dat je geen punt hebt. Maar is die 0 niets?
Misschien ging de bal er wel **net** naast, of heb je keihard geknakt om het bij 1-
0 te houden. Dat is niet niks! Is 0 dan misschien toch ook iets? En wat is daar
dan het tegenovergestelde van?

[Paulien]

28
april

Kun je iets omzeilen door het niet te noemen?

Sommige woorden of namen vermijden we liever. Omdat we bang zijn dat het uitspreken ervan ertoe zal leiden dat wat we vrezen waarheid zal worden. Vroeger zei men bijna nooit hardop 'kanker'. Alsof je daarmee een vloek uitsprak.

Of omdat een woord herinnert aan een pijnlijke geschiedenis. Met het woord 'neger' werd een lid van een bepaalde bevolkingsgroep aangeduid, maar door discriminatie, het slavernijverleden en kolonialisme heeft dit woord een nare, kwetsende bijmaak gekregen. Voor velen refereert het nu aan pijn, onderdrukking en onrechtvaardige behandeling.

J.K. Rowling, schrijfster van de Harry Potter boeken, gebruikt dit 'niet noemen' heel treffend: "Voldemort!" *Auw, oeps, niet zeggen...straks roep je hem nog op!* Bijna iedereen, behalve Harry en Perkamentus, zegt angstvallig 'Hij die niet genoemd mag worden' of 'Jeweeetwel'.

Kun je iets vermijden door het niet te benoemen? Als je 'Jeweeetwel' zegt, noem je Voldemort dan toch, alleen bij een andere naam? Of is dat een omschrijving? Is een naam hetzelfde als een omschrijving? Als je die nieuwe naam/dat nieuwe woord gebruikt, verschuift de pijn of angst dan mee? Kun je nare gevoelens omzeilen door erover te zwijgen? Zijn er dingen of wezens waarvoor geen woord of naam bestaat?

[Doenja]

29
april

Wat maakt dat jij jij bent?

Jij bent jij. Ja duh natuurlijk. Maar alleen *jij* bent jij. Dat is heel bijzonder. Ga maar eens voor de spiegel staan en kijk goed naar jezelf.

Wat zegt het meest over wie jij bent:

Je uiterlijk of je innerlijk?

Je voornaam of je achternaam?

Je familie of je vrienden?

Waar je vandaan komt of waar je nu woont?

Je kracht of je intelligentie?

Wat je geleerd hebt of wat je gewoon kunt?

Je verleden of je toekomst?

Wat je doet of wat je zegt?

Je ideeën of je karakter?

Waarom?

[Laura]

30
april

Heb je honger naar meer?

Heb je de kriebels te pakken?
Zin om dat filosoferen zelf ook te proberen?
Of om het eerst in een opleiding wat te leren?
Honger naar meer?

Ga dan naar <https://kinderfilosofie.nl/> Vind er de info, contactgegevens,
opleiding of kinderfilosoof die je zoekt.
Of mail – als je vragen hebt- naar info@kinderfilosofie.nl

Veel denk- en speelplezier!

Paulien Hilbrink | Ilse Daems | Laura Minderhoud | Doenja Heemsbergen